

УДК 657:005.921

Шендригоренко М. Т.,*кандидат економічних наук, доцент Криворізького економічного інституту*

АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ В СИСТЕМІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто сутність адміністративних витрат та здійснено пошук нормативів для розрахунку їх прогнозних величин. Наведено пропозиції щодо підвищення ефективності управління адміністративними витратами підприємства.

Ключові слова: витрати, адміністративні витрати, підприємство, управління підприємством.

В статье рассмотрена суть административных расходов и проведен поиск нормативов для расчета их прогнозных величин. Приведены предложения по повышению эффективности управления административными расходами предприятия.

Ключевые слова: расходы, административные расходы, предприятие, управление предприятием.

In this article we review a main point of administrative expenses and make a search of limits to calculate their predictable quantity. It is makes propositions to improve an efficiency of management of the administrations costs in the enterprise.

Key words: quantity, administration costs, enterprise, management of the enterprise.

Постановка проблеми. За сучасних умов господарювання змінюються вимоги до управління підприємством з позиції підвищення оперативності управлінської інформації про величину витрат та прибутку, що очікується.

У загальному трактуванні витратами звітної періоду визначаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Відповідно до чинного законодавства, адміністративні витрати включають загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства. Іншими словами, адміністративні витрати – це витрати

у сфері управління, які включають трудові та грошово-матеріальні витрати, пов'язані із здійсненням загального управління господарською діяльністю підприємства загалом.

Ці витрати в обліку списуються на фінансові результати і покриваються валовим прибутком [1]. При цьому не конкретизовано, за якими видами продукції адміністративні витрати покриваються у виручці та ціні реалізації, а за якими – ні. Отже, виникає потреба в інформації про величину цих витрат у собівартості реалізованої продукції. Це питання обговорювалося науковцями на шпальтах фахових видань, але його вирішення потребує подальших досліджень. Актуальність обраної теми полягає ще й у недостатній обґрунтованості окремих аспектів управління адміністративними витратами на підприємствах та необхідності вдосконалення їх з метою оптимізації управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Про актуальність проблеми визначення величини витрат підприємства свідчить рівень її розгляду в наукових публікаціях. Серед провідних науковців, які здійснили вагомий внесок у розвиток тематики формування витрат підприємства та виявлення резервів їх мінімізації на різних історичних етапах, варто назвати К. Друрі, П. Самуельсона, Ч. Т. Хорнгена.

Проблемам управління величиною адміністративних витрат діяльності підприємств присвячено праці багатьох вітчизняних економістів, зокрема: М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, А. В. Головача, Ю. І. Осадчого, В. С. Рудницького, В. В. Сопка та інших. Однак практична діяльність підприємств свідчить про наявність актуальних питань, пов'язаних з обліком, аналізом і прогнозуванням як витрат загалом, так і адміністративних витрат. Вказана проблематика потребує ретельного дослідження, узагальнення та вирішення.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень і практичних пропозицій щодо підвищення ефективності управління адміністративними витратами на підприємстві.

Досягнення зазначеної мети передбачає конкретизацію завдань дослідження, а саме: визначення сутності адміністративних витрат з наведенням класифікаційних ознак; розгляд порядку нормування величини адміністративних витрат на підприємстві; формулювання пропозицій, спрямованих на підвищення оперативності прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу. Серед найважливіших елементів, на які може самостійно впливати адміністрація підприємства, слід виділити організацію управління. Від того, наскільки ефективно буде організовано управління процесами і явищами з урахуванням усіх чинників, які впливають на функціонування підприємства, залежить

ефективність процесу управління виробничою діяльністю. Нині організаційна структура управління має відповідати раціональним принципам побудови, своєчасно адаптуватися до нових умов, враховувати особливості діяльності конкретного підприємства.

Аналіз економічних джерел інформації дозволяє систематизувати погляди науковців на проблему формування адміністративних витрат у сучасних умовах управління підприємством.

Таким чином, економісти зазначають, що при формуванні повної собівартості продукції доцільним є розподіл адміністративних витрат, які пропонується розподіляти між підрозділами пропорційно виробничим витратам.

Ч. Хорнгрен зазначає, що більшість компаній частину загально-господарських витрат відносять на підрозділи, і пропонує бази розподілу для окремих видів адміністративних витрат. Зокрема, об'єкт продажу – для розподілу витрат на оплату праці управлінського персоналу, кількість працівників – для витрат на утримання відділу кадрів, час надання послуг – для витрат на утримання юридичного відділу [7, с. 277].

Г. О. Партін пропонує витрати на управління розподіляти пропорційно кількості працівників, заробітній платі, годинам праці, до витрат на оренду, страхування, опалення і освітлення – пропорційно площі будівлі [8, с. 118].

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків облік адміністративних витрат здійснюється на рахунку 92 “Адміністративні витрати” з подальшим списанням на рахунок 79 “Фінансові результати”. Така методика відображення таких витрат не завжди відповідає потребам практики.

Адміністративні витрати, залежно від видів діяльності, виникають у звичайній операційній діяльності. Звичайна діяльність – це будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що забезпечують або виникають внаслідок її проведення. Основна операційна діяльність – це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частину його доходу.

Для більш ретельного вивчення адміністративних витрат розглянемо класифікацію цих витрат залежно від ознаки. Адміністративні витрати відносяться до витрат періоду – це витрати, що не включаються до собівартості послуг та запасів і розглядаються як витрати того періоду, в якому вони були здійснені. Важливою рисою витрат як у виробничій, так і в невиробничій сфері є характер їх зв'язку з певним об'єктом: підрозділом, проектом тощо. Залежно від характеру цього зв'язку витрати поділяються на прямі і непрямі. Адміністративні ви-

трати належать до непрямих витрат – це витрати, що не можуть бути зараховані до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом.

За цільовим спрямуванням і техніко-економічним призначенням витрати поділяються на основні та накладні. Адміністративні витрати належать до накладних – це витрати, пов'язані з управлінням і обслуговуванням виробництва, необхідні для його нормального функціонування. Вони поділяються на загальновиробничі (цехові) та адміністративні (збираються по усьому підприємству в цілому). Величина цих витрат залежить від структури управління підрозділами, цехами і підприємствами. За своїм складом витрати можуть бути однорідними (одноеlementними) або комплексними. Адміністративні витрати належать до комплексних, які складаються із сукупності різних витрат.

Важливим групуванням витрат, що використовуються як у теорії, так і у практиці обліку витрат на виробництво, є розподіл витрат на виробництво за економічними елементами. Залежно від здатності витрат змінюватися під впливом управлінських рішень, які приймаються керівним складом підприємства, витрати поділяються на: релевантні – ті, що змінюються під впливом управлінських рішень; іррелевантні – ті, що не змінюються під впливом управлінських рішень. Адміністративні витрати належать до релевантних.

Витрати являють собою взаємопов'язану систему, поступово переходячи з одного виду в інший шляхом групування у загальні групи витрат.

Так, виробничі витрати включають основні і накладні, при цьому до складу основних витрат входять: прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці та інші операційні витрати. Невиробничі витрати пов'язані з витратами діяльності, тобто це адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Адміністративні витрати посідають значне місце у не виробничих витратах.

Залежно від здатності реагувати на зміни обсягів виробництва, витрати поділяються на постійні та змінні. Адміністративні витрати належать до постійних витрат, тому що незалежно від зміни обсягу послуг, що надаються, витрати на управління цим процесом не змінюються і розподіляються визначеними частинами на кожен вид послуг підприємства. Адміністративні витрати розподіляються між об'єктами калькулювання пропорційно до суми заробітної плати робітників, зайнятих виконанням (наданням) відповідних робіт (послуг), або до витрат на утримання та експлуатацію машин та обладнання.

Відповідно до П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати", загальна сума адміністративних витрат безпосередньо впливає на чистий прибуток підприємства, оскільки фінансовий результат від операційної діяльності визначається:

– прибуток (збиток) від операційної діяльності = валовий прибуток + інші оперативні доходи – адміністративні витрати – витрати на збут – інші операційні витрати.

Отже, адміністративні витрати – це витрати, пов’язані з обслуговуванням виробництва і управлінням ним у масштабі всього підприємства. Адміністративні витрати хоч і не беруть участі у створенні продукції, але необхідні для нормального функціонування виробництва. Щоб мати інформацію про повну собівартість виробленої продукції для прийняття рішень про доцільність подальшого виробництва того чи іншого виду продукції та для потреб ціноутворення, потрібно здійснювати науково обґрунтований розподіл адміністративних витрат. У цьому випадку проблема виникає у правильному виборі бази розподілу цих витрат.

Одним із важелів регулювання адміністративних витрат є їх нормування, а саме визначення максимально можливої відносної величини адміністративних витрат у загальних витратах на виробництво товарної продукції або її вартості. Окремо на календарний рік потрібно визначати нормативи адміністративних витрат.

Нормативи адміністративних витрат можна визначати статистичним методом, коли за основу беруть рівень витрат та інші показники базового року з відповідними корективами на зміни ринкових, організаційних і технологічних умов у плановому періоді, або розрахунковим, згідно з яким річні витрати визначають за кожною статтею адміністративних витрат.

Визначаючи нормативні величини адміністративних витрат, необхідно враховувати їхній базовий рівень. При визначенні нормативного рівня постійної частини адміністративних витрат на майбутній період потрібно враховувати прогнозований рівень інфляції.

Визначаючи нормативи адміністративних накладних витрат на плановий рік, доцільно враховувати такі показники: фактичний рівень обсягу виробництва по підприємству у базовому році (ТП(б)); запланований прогнозований рівень зростання обсягу виробництва товарної продукції у плановому році (Ітп), підприємство не має наміру суттєво змінювати ціни на товарну продукцію; фактичний рівень адміністративних накладних витрат базового року (Ва(б)); частку (коефіцієнт) змінних адміністративних витрат у їх загальній сумі в базовому році (Ка. зм. (б)); прогнозований темп інфляції (Іінф. пр.)

Отже, норматив (у відсотках) адміністративних витрат (На) можна визначати за формулою:

$$На = \frac{Іінф. пр. * Ва(б) * [1 - Ка. зм. (б) * (1 - Ітп)]}{ТП(б) * Ітп} * 100 \quad (1)$$

Планові суми треба розподіляти за окремими статтями адміністративних витрат, на підставі яких формують зведений кошторис.

На нашу думку, заслуговує на увагу пропозиція практичного використання таких видів кошторисів: планового кошторису адміністративних накладних витрат з управління підприємством; планового кошторису адміністративних накладних витрат на обслуговування виробничих підрозділів підприємства.

Як відомо, процес планування змушує керівництво підприємства передбачити проблеми до того, як вони виникнуть, а використання цих кошторисів дозволить оперативно реагувати на зміну величини витрат, і отже, ймовірність успіхом прийнятих рішень буде зведена до мінімуму.

Висновки. Адміністративні витрати – це витрати з обслуговування основного та допоміжного виробництва підприємства, витрати на управління й загальногосподарські потреби, що не пов'язані безпосередньо з виробничим процесом. Адміністративні витрати залежно від видів діяльності виникають у звичайній операційній діяльності. Зниження цих витрат призведе до збільшення прибутку від операційної діяльності, тому це завдання є значущим для кожного підприємства.

Література:

1. Наказ Міністерства фінансів України Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" від 31 березня 1999 р. № 87 / М-во фінансів України // <http://www.liga.net>.
2. Економіка підприємства : підруч. / [М. Г. Грещак, В. М. Колот, А. П. Наливайко та ін.]; за ред. С. Ф. Покропивного. – [2-ге вид.]. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
3. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства: [навч. посіб.] / Цал-Цалко Ю. С. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
4. Чиринська О. С., Власюк Т. М. Теорія економічного аналізу: [навч. посіб.] / Чиринська О. С., Власюк Т. М.. – К. : ЦНЛ, 2006. – 232 с.
5. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Сопко, В. П. Загородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 412 с.
6. Друри Колин. Управленческий и производственный учет [Текст]: учебный комплекс для студентов вузов / Колин Друри; пер. с англ. [В. Н. Егорова.] – 6-е изд. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 1423 с.
7. Хорнгрен Ч. Управленческий учет / Хорнгрен Ч., Фостер Дж., Датар Ш. 4 пер. с англ. – СПб, 2005. – 1008 с.
8. Партин Г. О. Управлінський облік [текст] : навч. посібник / Г. О. Партин, А. Г. Загородній. – К. : Знання, 2007. – 303 с.